

P9_TA(2023)0482

Noored teadlased

Euroopa Parlamendi 14. detsembri 2023. aasta resolutsioon noorte teadlaste kohta (2023/2884(RSP))

(C/2024/4183)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 1. juuli 2020. aasta teatist jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalsed õiglused ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta (COM(2020)0274),
- võttes arvesse komisjoni 30. septembri 2020. aasta teatist „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ (COM(2020)0628),
- võttes arvesse komisjoni 18. mai 2021. aasta teatist „Teadusuuringute ja innovatsiooni alane üldine lähenemisviis – Euroopa strateegia rahvusvaheliseks koostööks muutuv maailmas“ (COM(2021)0252),
- võttes arvesse komisjoni 18. jaanuari 2022. aasta teatist Euroopa ülikoolide strateegia kohta (COM(2022)0016),
- võttes arvesse komisjoni 27. aprilli 2022. aasta teatist „Oskustööliste ja andekate inimeste meelitamine ELi“ (COM(2022)0657),
- võttes arvesse komisjoni 17. jaanuari 2023. aasta teatist „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (COM(2023)0032),
- võttes arvesse komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitus Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta ⁽¹⁾,
- võttes arvesse komisjoni ettepanekut võtta vastu nõukogu soovitus andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta (COM(2023)0436), millega luuakse uus Euroopa teadlaskarjääri raamistik,
- võttes arvesse nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldusi uue Euroopa teadusruumi kohta,
- võttes arvesse Euroopa teadusruumi poliitikakava aastateks 2022–2024,
- võttes arvesse nõukogu 28. mai 2021. aasta järeldusi „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“,
- võttes arvesse nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122 Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohta ⁽²⁾,
- võttes arvesse UNESCO 13. novembri 2017. aasta soovitus teaduse ja teadlaste kohta,
- võttes arvesse oma 12. märtsi 2009. aasta resolutsiooni „Paremad tööalased võimalused ja rohkem liikuvust: Euroopa partnerlus teadlaste jaoks“ ⁽³⁾,
- võttes arvesse oma 8. juuli 2021. aasta resolutsiooni uue Euroopa teadusruumi kohta teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks ⁽⁴⁾,
- võttes arvesse oma 11. novembri 2021. aasta resolutsiooni Euroopa haridusruumi kohta: ühine terviklik käsitlus ⁽⁵⁾,

⁽¹⁾ ELT L 75, 22.3.2005, lk 67.

⁽²⁾ ELT L 431, 2.12.2021, lk 1.

⁽³⁾ ELT C 87 E, 1.4.2010, lk 116.

⁽⁴⁾ ELT C 99, 1.3.2022, lk 167.

⁽⁵⁾ ELT C 205, 20.5.2022, lk 17.

- võttes arvesse oma 14. juuni 2023. aasta resolutsiooni soovitustega komisjonile kvaliteetse praktika kohta liidus ⁽⁶⁾,
 - võttes arvesse komisjonile esitatud küsimust noorte teadlaste kohta (O-000052/2023 – B9-0034/2023),
 - võttes arvesse kodukorra artikli 136 lõiget 5 ja artikli 132 lõiget 2,
 - võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni resolutsiooni ettepanekut,
- A. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 179 toetatakse teadlaste vaba liikumist kogu ELis osana liidu teaduslike ja tehnoloogiliste aluste tugevdamisest;
- B. arvestades, et ELi toimimise lepingu artiklis 181 kohustatakse ELi ja selle liikmesriike kooskõlastama oma teadusuuringute ja tehnoloogia arendamine, et tagada liikmesriikide poliitika ja liidu poliitika vastastikune sobivus, ning andes komisjonile võimaluse teha kasulikke algatusi, et sellist kooskõlastamist edendada ja toetada;
- C. arvestades, et ELi toimimise lepingu artikli 182 alusel võetakse vastu mitmeaastane teadusuuringute ja innovatsiooni-tegevuse raamprogramm, mida täiendavad Euroopa teadusruumi rajamiseks vajalikud meetmed, sealhulgas teadlaste koolitust ja liikuvust toetavad meetmed;
- D. arvestades, et Euroopa teadusruumi väljakujundamine võimaldab teadlaste, teaduspõhiste teadmiste ja tehnoloogia vaba liikumist, mis on Euroopa Liidu pikaajaline prioriteet;
- E. arvestades, et nõukogu 28. mai 2021. aasta järeldustes täheldatakse akadeemilistes ringkondades üha tugevamat suundumust töösuhete ebakindlamaks muutumise suunas, eelkõige sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas, millega kaasneb talentide kadu ja väheneb töökohakindlus, millel on noortele teadlastele eriti negatiivne mõju; arvestades, et talentide Euroopasse meelitamine ja siin hoidmine nõuab teadlaskarjääride vahelist suuremat koostalitlusvõimet ja võrreldavust, milleks tuleb töötada välja Euroopa teadlaste raamistik ning parandada sektoritevahelist liikuvust ettevõtlusvaldkonna ja akadeemiliste ringkondade vahel; arvestades, et Euroopa ülikoolide liite võiks kasutada ühiste tööle võtmise menetluste katsetamiseks ning koolituse ja karjääri kujundamise parimate tavade kujundamiseks;
- F. arvestades, et komisjoni teatises „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ on välja toodud rida probleeme, mis pidurdavad noorte teadlaste karjääri, sealhulgas ebakindlad töösuhted; arvestades, et üha suurenev erinevus doktorikraadi omandanute arvu ja ametikohtade arvu vahel riiklikes teadussüsteemides takistab talentide hoidmist;
- G. komisjoni teatises jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta rõhutatakse, et teadlased on teadus- ja innovatsioonivaldkonna esirinnas ja et nad vajavad konkreetseid oskusi edukaks karjääriks nii akadeemilistes ringkondades kui ka mujal;
- H. arvestades, et komisjoni teatises „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ juhitakse tähelepanu ELi piirkondade sattumisele talentide arengulõksu, kuna nende rahvaarv väheneb, kolmanda taseme hariduse omandanute osakaal püsib samal tasemel ja noored enamasti lahkuvad nendest piirkondadest;
- I. arvestades, et komisjoni teatises „Oskustööliste ja andekate inimeste meelitamine ELi“ tunnistatakse, et oluline ja vajalik on muuta EL atraktiivsemaks kogu maailmast pärit andekate inimeste, sealhulgas liikuvusvõimalusi kasutavate noorte teadlaste jaoks;
- J. arvestades, et komisjoni teatises „Teadusuuringute ja innovatsiooni alane üldine lähenemisviis – Euroopa strateegia rahvusvaheliseks koostööks muutuv maailmas“ rõhutatakse teadusdiplomaatia tähtsust ning toonitatakse, et EL peaks julgustama oma teadlasi ja innovaatoreid panustama ülemaailmsetesse innovatsiooni ökosüsteemidesse ja neist kasu saama, ning väidetakse, et EL peaks veelgi edendama inimkapitali arendamisel tehtavat koostööd teadlaste koolitamise ja liikuvuse ning eelkõige Marie Skłodowska-Curie meetmete kaudu;

⁽⁶⁾ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0239.

- K. arvestades, et noorte teadlaste all mõistetakse üldiselt doktorikraadi omandamise ajal või doktoriõppele järgnevatel aastatel uurimistegevuse raames samaväärse kvalifikatsiooni omandanud, kusjuures noore teadlase määratlus peaks põhinema pigem teadustöö kogemusel ja mitte vanusel; arvestades, et noorte teadlaste vanuse alusel määratlemine võib olla vastuolus mittediskrimineerimise põhimõttega ega hõlma endas erinevaid arenguvõimalusi, mis võiksid inimesi suunata valima teadlaskarjääri; arvestades, et selles ei kajastuks ka mõningad olulised karjäärikatkestused, mis noori teadlasi puudutavad, nagu rasedus- ja sünnituspuhkus, isapuhkus või vanemapuhkus, sõjaväeteenistus, teadustööga mitteseotud töö ja pikk haigusperiood;
- L. arvestades, et kasutatavate rahaliste vahendite liigist sõltub sageli ajutiste ja mitteajutiste lepingute vaheline tasakaal, eelkõige riiklikul tasandil; arvestades, et kui suurem osa ülikoolidel kasutada olevatest rahalistest vahenditest on lühiajalised projektide läbiviimiseks eraldatud vahendid, saavad nad ka pikendada peamiselt vaid lühiajalisi projektidega seotud lepinguid, kuna neil on keeruline võtta pikaajalisi rahalisi kohustusi ilma neid toetava rahalise katteta;
- M. arvestades, et COVID-19 kriisil oli negatiivne mõju paljudele noortele teadlastele, kes kogesid töötingimuste halvenemist ning puutusid kokku rahastamisprobleemide ning piiratud juurdepääsuga laboritele ja muudele olulistele rajatistele; arvestades, et kõige selle tulemusena oli neil vähem võimalusi oma projektid lõpetada, koostada ja avaldada oma uurimistöid ning tõsta oma kvalifikatsiooni, mis on karjääri edendamiseks vajalik;
- N. arvestades, et Euroopa Liidu kõrgharidussektori juhtivate ametikohtade täitjatest on vaid 24 % naised ning nad on endiselt alaesindatud mitmete loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonna doktoriõppe erialadel, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ning inseneriteaduste valdkonnas; arvestades, et vaid üksikud liikmesriigid on lisanud teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas soolist võrdsuslikkust käsitlevad sätted ning edasimineku soolise võrdsuslikkuse süvalaiendamisel riiklike teadusprogrammide raames on olnud aeglane;
- O. arvestades, et kuigi EL on teadlaste koguarvu poolest 23,5 %-ga endiselt maailmas juhtival kohal (võrreldes 21,1 %-ga Hiinas ja 16,2 %-ga USAs), ei ole Euroopas alaliste akadeemiliste ametikohtade arv märkimisväärselt suurenenud; arvestades, et ainult väike osa doktorikraadi omandanutest leiab alalise töökoha akadeemilistes või riiklikes teadusasutustes, mis sunnib noori teadlasi arendama ülekantavaid oskusi ja läbima vajaliku koolituse, et arendada edukat karjääri väljaspool akadeemilist ringkonda;
- P. arvestades, et kaupade ja teenuste hindade tõus koos üüri ja hüpoteeklaenu määrade tõusuga süvendab elukalliduse kriisi, mis mõjutab tugevalt noori teadlasi, eelkõige neid, kelle palgad on madalad ja kelle töötingimused on ebakindlad; arvestades, et noored teadlased peavad karjääri edendamiseks tegema märkimisväärses matus tasustamata tööd, mis piirab nende lisateenimise võimalusi;
- Q. võttes arvesse oma 12. märtsi 2009. aasta resolutsiooni „Paremad tööalased võimalused ja rohkem liikuvust: Euroopa partnerlus teadlaste jaoks“, milles tõsteti esile paljusid peamisi probleeme, millega noored teadlased ikka veel silmitsi seisavad, mis näitab seda, et aja jooksul ei ole piisavat edu saavutatud;
- R. võttes arvesse oma 8. juuli 2021. aasta resolutsiooni uue Euroopa teadusruumi kohta teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks, milles esitati rida soovitusi karjääritingimuste parandamiseks ning ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammides osalemise suurendamiseks, eelkõige noorte teadlaste ja naiste jaoks STEM-valdkonnas;
- S. võttes arvesse oma 11. novembri 2021. aasta resolutsiooni Euroopa haridusruumi kohta, milles rõhutati, et oluline on kogu Euroopas parandada noorte teadlaste uurimistegevuse ja koolitusvõimalusi ning diplomite ja kvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist, mis võivad hõlbustada ametialast liikuvust;
- T. arvestades, et eesmärki kulutada 3 % SKPst teadus- ja arendustegevusele ei ole siiani saavutatud peamiselt seetõttu, et erasektor ei investeeri piisavalt teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonda, mis vähendab teadusasutuste võimalusi pakkuda häid karjääriväljavaateid;
- U. arvestades, et mõiste „noored teadlased“ puhul ei peeta silmas mitte nende vanust, vaid nende karjäärietappi, mis praeguses olukorras tähendab, et paljusid teadlasi ei saa enam pidada noorteks;

Karjääritingimused ja võrgustike loomise võimalused

1. väljendab heameelt komisjoni 2023. aasta juuli ettepanekute üle muuta ELis teadlaskarjäär atraktiivsemaks, pakkudes selleks paremaid liikuvusvõimalusi; tuletab meelde, et teadlaskarjääri edendamine, pidades eelkõige silmas noori teadlasi, on Euroopa teadusruumi poliitikakava 2022–2024 keskne prioriteet ning sellest võib sõltuda, kas EL säilitab oma ülemaailmse juhtpositsiooni teadusuuringute ja innovatsiooni ning uute tehnoloogiate valdkonnas;

2. väljendab heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu nõukogu soovitus, millega luuakse uus Euroopa teadlaskarjääri raamistik, sealhulgas uus teadlaste harta ja teadlaste Euroopa pädevusraamistik (ResearchComp), et toetada sektoritevahelist liikuvust, kaasates ka Euroopa teadusruumi talendiplatvormi ning teadusuuringute ja innovatsiooni-valdkonna teadlaskarjääride vaatluskeskuse; rõhutab, et hiljutised uuringud näitavad, et teadlaskarjääri kajastavate andmete kvaliteet Euroopas ei ole tulemusliku poliitika kujundamiseks piisav; nõuab tungival, et komisjon suurendaks oma jõupingutusi andmete kogumisel nii kvaliteedi kui ka kiiruse osas;

3. märgib, et kuigi teadlaste arv Euroopas on viimase kümne aasta jooksul suurenenud, on samal ajal nende ametikohtade kvaliteet halvenenud; väljendab muret selle pärast, et alaliste ametikohtade vähesus, suundumus ajutiste ja ebakindlate töölepingute suunas, aegunud õigus- ja tööhõiveamistikud ning institutsioonilise karjäärialase toetuse puudumine karjääri alustavatele teadlastele võivad takistada neid oma tulevikku kavandamast ja sundida paljusid lahkuma Euroopast kolmandatesse riikidesse, kus pakutakse rahvusvahelistele talentidele atraktiivsemaid ja stabiilsemaid tingimusi; on seisukohal, et niisugune ajude äravool kujutab endast ELi jaoks suurt ohtu, kui ta soovib täita oma eesmärgi olla jätkuvalt teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas ülemaailmne juhtiv jõud, eelkõige mõnes sellises kõige arenenumas valdkonnas nagu puhas energia ning süva- ja digitehnoloogia; tuletab meelde, et niisugune andekate inimeste lahkumine on ka noorte teadlaste hariduse kõigis etappides investeeritud avaliku sektori vahendite raiskamine;

4. on veendunud, et ELi poliitika, mille eesmärk on võidelda noorte teadlaste ajude äravoolu vastu, peaks olema terviklikum, tunnistades mitte ainult liikuvusvõimaluste tõestatud väärtust, vaid kaaludes ka võimalusi talentide sellistes liikmesriikides ja piirkondades hoidmiseks ja neisse meelitamiseks, mida teadlaste väljaränne kõige rohkem mõjutab, kohustades samal ajal neid liikmesriike tegema suuremaid jõupingutusi noorte teadlaste karjääri edendamiseks;

5. peab kahetsusväärseks asjaolu, et mõned liikmesriigid kasutavad ELi teadusuuringute vahendeid selleks, et kompenseerida riigipoolse rahastamise vähendamist suuremate eelarvepiirangute tõttu, ja mitte selleks, et arendada edasi oma akadeemiliste süsteemide tippaset;

6. tunnistab, et paljude samade küsimuste ja probleemidega, mis mõjutavad noori doktorikraadiga teadlasi, puutuvad kokku ka doktorikraadi alles omandavad üliõpilased, sealhulgas isoleeritus, ebakindlad töölepingud ja rahaline ebakindlus ning liikuvuse ja karjääri edenemisega seotud suured probleemid; on veendunud, et laiaulatuslik raamistik noorte teadlaste probleemide lahendamiseks peaks hõlmama meetmeid teadlaste toetamiseks nii doktoriõppe ajal kui ka pärast seda; peab kahetsusväärseks asjaolu, et liiga palju doktorikraadiga teadlasi saavad toetusi, millega nende kõrgele kvalifikatsioonile vaatamata kaasneb vaid piiratud sotsiaalkindlustus; rõhutab, et kuigi liikuvus on teadlastele nende ametialases arengus kasulik ja aitab kogu maailmas tõsta teaduse taset, võib see tekitada teadlaste jaoks ka suuri probleeme nende eraelus;

7. julgustab Euroopa ülikoole ja uurimisinstituute pakkuma atraktiivsemaid ametikohti doktoriõppe ajal ja pärast seda ning eelkõige kaaluma palgataseme tõstmist, kuna see on praegu teadlaste puhul liiga madal ega võimalda piisavat töö- ja eraelu tasakaalustamist ja vastuvõetava elatustaseme säilitamist, pidades eelkõige silmas kõrget inflatsiooni ja üüri kasvu; märgib, et Euroopa noored teadlased peaksid saama oma palgast väärikalt ära elada, tagamaks, et me edendame vabalt valitud valdkondades kvaliteetseid teadusuuringuid; väljendab muret soovitude pärast, mille kohaselt mõned teadusuuringuid rahastavad asutused võivad eeldada, et teadusorganisatsioonid näevad oma tööplaanides ühe projektikuu kohta ette vähem kui täistööaja ekvivalendi, millest tulenevalt võib juhtuda, et doktorikraadiga teadlaste tegelik sissetulek on miinimumpalgast madalam;

8. tunnistab vajadust tugevdada kogu ELis võrgustike loomist teadlaste ühenduste ja ülikoolide vahel, et toetada paremini noorte teadlaste ühiseid huve;

9. väljendab heameelt algatuse EU TalentON ja muude liidu algatuste üle, mille eesmärk on edendada noorte teadlaste võrgustike loomist, nähtavust ja koostööd; on veendunud, et komisjon peaks selliseid algatusi koordineerima ja töötama välja sihtotstarbelised rahastamisvood, et toetada võrgustike loomise eesmärke Euroopa teadlaste hulgas laiemalt, seejuures muutuks noorte teadlaste osalemine sellistes ELi algatustes pigem normiks kui erandiks;

10. toetab mentorlusprogrammide tõhustamist, et ametialaselt suunata noori teadlasi eri viisidel ning edendada teadustöötajate liikuvust sektorite sees ja nende vahel; on veendunud, et noortel teadlastel peaks olema võimalus osaleda heatasemelistes tasustatud praktikaprogrammides nende karjääriga seotud sektorites, mis võib parandada nende tööalaseid väljavaateid;

11. nõuab ulatuslike jõupingutuste tegemist, et selgitada välja ja kõrvaldada tõkked, mis takistavad teadlasi, teaduspõhiste teadmiste ja tehnoloogia vaba ringlemist liikmesriikides, kogu Euroopas ja mujal; toetab kolimiskulude täieliku hüvitamise muutmist Euroopas tavapäraseks tavaks; nõuab, et liikmesriigid teeksid eripingutusi koostöö parandamiseks ja haldusmenetluste ulatuslikumaks ühtlustamiseks, et teadlastel oleks liidu piires perekonnaga lihtsam liikuda; rõhutab, et liikmesriigid peaksid püüdma vähendada noorte teadlaste töölevõtmise ja nende lepingute uuendamise seotud halduskoormust;

12. on seisukohal, et noortel teadlastel on eriti raske arendada oma akadeemilist karjääri sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas, sest palgad on madalamad ja teadusuuringute rahastamiseks ette nähtud vahendid on üldiselt piiratud; on veendunud, et tuleks võtta meetmeid tagamaks, et teadlaskarjäär sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonnas pakuks samasuguseid võimalusi uurimistegevuseks kui loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas; tunnistab, et Euroopa majanduses tegutseb üha rohkem loodusteaduste, tehnoloogia, inseneria ja matemaatika valdkonnas kõrgelt koolitatud töötajaid, kuid tuleb siiski meelde, et sotsiaal- ja humanitaarteaduste valdkonna teadmised on vaba ja avatud majanduse ja ühiskonna toimimiseks samuti hädavajalikud;

13. on seisukohal, et teaduspõhiste teadmiste edendamine põhjalike uuringute kaudu peaks endiselt olema eesmärk; on seisukohal, et noortel teadlastel peaks olema vabadus arendada oma karjääri viisil, mis seab esikohale alusuuringud ega nõua tingimata kaubanduslike ja tehnoloogiliste lahenduste kohest väljatöötamist; tuleb meelde, et praktika on sageli inimese esimene töökogemus ja see võib panna tema karjäärile aluse; rõhutab seetõttu, et on oluline, et teaduskeskused tagasid konkurentsivõimelise tasu, et meelitada nendesse andekaid noori teadlasi;

Rahastamine

14. rõhutab, et esmane vastutus teaduse, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna piisava ja kestliku avaliku sektori rahastamise tagamise eest lasub liikmesriikidel; märgib, et kõik liidu jõupingutused, sealhulgas raamprogrammi kaudu, täiendavad riikide jõupingutusi ega suuda lahendada riiklike süsteemide puudulikust struktuurist tulenevaid probleeme; rõhutab, et liikmesriigid peaksid kohustuma teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonda suuremas mahu rahastama, järgides täielikult nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldustes sätestatud eesmärki investeerida 3 % SKPst teadus- ja arendustegevusse; on seisukohal, et selle eesmärgi saavutamiseks peaks vähemalt 1,25 % SKPst tehtavatest investeeringutest pärinema avaliku sektori vahenditest; nõuab, et avalik ja erasektor kohustuksid teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas oma kohustusi suurendama ning et parandataks nende sektorite vahelist koostööd ja tõhustataks rahastamismehhanisme, kui see on vajalik selleks, et EL säilitaks rahvusvahelisel tasandil oma juhtpositsiooni ja et lahendada pakilisi ühiskondlikke probleeme, pakkudes noortele teadlastele paljulubavaid pikaajalisi karjäärivõimalusi;

15. peab kahetsusväärseks, et programmi „Euroopa horisont“ peamiste rahastamiskavade, sealhulgas teadlaskarjäärade arendamisele suunatud kavade (eeskätt Marie Skłodowska-Curie stipendiumid ja Euroopa Teadusnõukogu alustava teadlase toetused) edumäär on endiselt liiga madal, kusjuures suuremat osa tiiptasemel projektidest ei rahastata;

16. on seisukohal, et suur osa tiiptasemel ja uuenduslikest projektidest, mida ei rahastata, kahjustab Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna suutlikkust ning võib oluliselt vähendada andekate noorte teadlaste motivatsiooni ja nad kasutavad oma oskusi kusagil mujal;

17. väidab, et suurem edumäär võib osutada eriti kasulikuks taotlejatele, kes on pärit ELi liikmesriikidest, kus teadustaristu on nõrgem ja haldustoetussuutlikkus väiksem, mis on olnud kõige suuremad raskused konkurentsivõimelise ELi-poolse rahastamise tagamisel;

18. peab kahetsusväärseks asjaolu, et ei ELi 2024. aasta eelarve ettepanekus ega mitmeaastase finantsraamistiku kavandatud läbivaatamise raames ei nähta ette programmi „Euroopa horisont“ eelarve suurendamist, mis oleks vajalik, et suurendada ELi rahastamise edumäära ja vältida andekate inimeste oskuste kasutamata jätmist, kuna noored teadlased jätkavad oma karjääri väljaspool Euroopat; nõuab programmi „Euroopa horisont“ eelarve suurendamist, mis võimaldaks iga allprogrammi raames rahastada vähemalt 50 % kõigist tippasemel ettepanekutest;

Liikuvus ja ülekantavus

19. toetab liikmesriikide ja valdkondade vahelise liikuvuse põhimõtet, mis on üks ELi teaduspoliitika ja -rahastamise nurgakividest ning Euroopas peamine noorte teadlaste arengu soodustamise ja toetamise vahend, millega kaasnevad kvaliteetsemad teadusuuringud ja paremad karjäärivõimalused;

20. märgib, et mõned kõige mainekamad ELi rahastamiskavad, sealhulgas Marie Skłodowska-Curie meetmed ja Euroopa Teadusnõukogu alustava teadlase toetused, on suunatud teadlaskarjääri arendamisele; rõhutab, et on oluline kasutada ELi rahastamiskavasid, et motiveerida teadlasi pärast kolmandas riigis läbitud doktoriõpet pöörduma tagasi Euroopasse, et võidelda ajude äravoolu vastu, mis kahjustab Euroopa teadussüsteemi;

21. peab kahetsusväärseks, et nõukogu ei ole teinud midagi konkreetset selleks, et kohustada kõiki liikmesriike kõrvaldama takistused, mis võivad noorte teadlaste liikuvust raskendada; tunnistab, et on tehtud mõningaid vabatahtlikke jõupingutusi suurema ühtlustamise suunas, kuid leiab, et aegunud ja paindumatud riikide nõuded muudavad akadeemiliste süsteemide vahelise liikumise endiselt väga keeruliseks, alates raskustest ja viivitustest akadeemilise kvalifikatsiooni tunnustamisel kuni ebakindlate töötingimuste ja sotsiaalkindlustusõiguste kaotamise ohuni teadlaste puhul, kes otsustavad osaleda riikidevahelistes liikuvusprogrammides;

22. kiidab heaks algatuse ERA4YOU ja kavandatud Euroopa teadusruumi andekate teadlaste platvormi kui sektoritevahelise liikuvuse edendamise vahendi, mis aitab parandada noorte teadlaste väljavaateid;

23. hoiatab, et lihtsalt noorte teadlaste julgustamine liikuda akadeemilistest ringkondadest teistesse sektoritesse ei muuda teadlaskarjääri sugugi atraktiivsemaks; on seisukohal, et akadeemiliste karjäärivõimaluste parandamist ja sektoritevahelise liikuvuse suurendamist tuleks vaadelda kui kahte teineteist täiendavat eesmärki, mille lõppeesmärk on liikumine kõigis suundades, sealhulgas ettevõtetest ja valitsusringkondadest tagasi ülikoolidesse ja riiklikesse uurimisinstituutidesse; rõhutab, et noorte teadlaste toetamine kogu nende karjääri jooksul hõlbustaks nende jäämist ELi teadussüsteemi;

24. rõhutab, et eri geograafilistes piirkondades on teadlaskarjääri atraktiivsuse ja kestlikkuse osas suuri erinevusi, mida ELi rahaliste vahendite abil ei ole seni suudetud täielikult kõrvaldada; leiab, et teadlaste liikuvus Euroopas on suures osas ühesuunaline protsess (st lõunast ja idast põhja ja läände), arvestades, et EL peaks seadma eesmärgiks teadlaste tasakaalustatuma akadeemiliste süsteemide vahelise liikumise igas suunas, võimaldades talentide ringlust ja aidates võidelda ajude äravoolu vastu;

25. rõhutab, et endiselt on raskusi õiguste ülekandmisel ühest riigist teise ning ühe ja sama liikmesriigi eri sektorite (avaliku või erasektori) vahel; on seisukohal, et õiguste parem ülekantavus hõlbustaks oluliselt karjäärilast liikuvust ja suurendaks noorte teadlaste Euroopasse jäämise võimalusi; ergutab komisjoni kaaluma sellele probleemile lahenduste otsimist Euroopa ülikoolide liitude raames;

26. toetab komisjoni kavatsust tugineda üleeuroopalisele teadlaste pensionifondile (RESAVER) ja töötada välja üldine teadlaste karjääriraamistik, et veelgi soodustada piiriülest ja sektoritevahelist liikuvust, ning juhib tähelepanu sellele, et tuleb teha lisapingutusi selleks, et RESAVERist oleks teadlastele tõesti kasu;

27. peab kahetsusväärseks, et ülikoolide teaduskraadide ja diplomite standardimise ja tunnustamise menetlused võivad eri riikides olla liiga bürokraatlikud ja neid ei kohaldata järjepidevalt; on seisukohal, et vastastikune tunnustamine on noorte teadlaste liikuvuse vajalik tingimus, mis ei tohiks kaasa tuua põhjendamatu halduskoormust ega põhjustada pikki viivitusi, mis võivad liikuvust ja tööle võtmist takistada;

28. rõhutab, et kõik need probleemid on kolmandatest riikidest liitu saabuvate teadlaste puhul veelgi suuremad; märgib, et liit ja selle liikmesriigid peaksid pingutama rohkem tagamaks, et liitu sisenemiseks vajalikud viisa- ja tervisekindlustusnõuded ning muud riiki sisenemise nõuded oleksid kolmandate riikide teadlastele hõlpsasti kättesaadavad; rõhutab, et see on möödapääsmatult hädavajalik, et meelitada Euroopasse rohkem andekaid teadlasi;

Soolise tasakaalu ja heaolu meetmed

29. tunnistab, et tuleb teha suuremaid jõupingutusi soolise võrdsuslikkuse ja soolise tasakaalu tagamiseks teadlaskarjääris; nõuab teadusuuringute valdkonnas mitmekesisuse suurendamist, eelkõige soolise võrdsuslikkuse tagamise ja edendamise kaudu, tuginedes soolise võrdsuslikkuse vahendile kõrgkoolides ja teadusasutustes (GEAR); rõhutab, et eelkõige tuleb teha jõupingutusi selleks, et suurendada naiste esindatust loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas;

30. täheldab, et naised moodustavad vaid kolmandiku teadlastest ja nad täidavad veidi üle veerandi kõrgetasemelistest akadeemilistest ametikohtadest, moodustades samas Euroopas ebaproportsionaalselt suure osa osalise tööajaga ja ebakindlate lepingutega teadlastest;

31. nõuab, et ELi tasandil ja liikmesriikides võetaks kooskõlastatud kohustus tagada, et tööle võtmise ja valikuprotsessid oleksid sooneutraalsed ja eelarvamusevabad; märgib, et programmi „Euroopa horisont“ raames katsetatakse praegu mõne projekti puhul anonüümimise võimalust, et vähendada hindamismenetluse kallutatust;

32. märgib, et noored teadlased peavad sageli tegema suures mahus tasustamata tööd, et tagada oma karjääri areng, kuid see piirab nende võimalusi leida alternatiivseid teenimisvõimalusi väljaspool akadeemilisi ringkondi; on seisukohal, et praegune elukalliduse kriis ohustab veelgi rohkem teadlaskarjääri elujõulisust ja võib mõjutada osa Euroopa kõige võimekamate noorte (eelkõige vaesema sotsiaalse taustaga või hoolduskohustustega) teadlaste otsust loobuda teaduse valdkonnas karjääri jätkamisest;

33. kritiseerib läbipaistvuse ja tulemuspõhisuse puudumist paljude akadeemiliste menetluste puhul ning madala palgaga, ebakindlate ja osalise tööajaga lepingute sagedamat esinemist teadusuuringute valdkonnas; peab kahetsusväärseks asjaolu, et paljudesse riiklikesse ülikoolidesse on väljastpoolt taotlejatel peaaegu võimatu kandideerida; tõstab esile EURAXESSi eesmärki avaldada kõik vabad kohad Euroopas ühes kohas, et suurendada teadlaste võimalusi ja edendada ausat konkurentsi;

34. väljendab muret paljude noorte teadlaste ebapiisava töö- ja eraelu tasakaalu ning stressi ja vaimse heaolu pärast, eelkõige nende puhul, kes olid COVID-19 pandeemia ajal sunnitud isolatsiooni ja rahaliste vahendite kadumise tõttu raskustega võitlema; peab kahetsusväärseks asjaolu, et pandeemia valmistas eriti suuri raskusi hoolduskohustusega teadlaste jaoks, kelle hulgas on endiselt ebaproportsionaalselt palju naisi;

35. nõuab, et liikmesriigid tagaksid, et nende menetlused oleksid õiglased ja läbipaistvad, et hoida akadeemilistes süsteemides ära eri liiki ahistamise ja väärkohtlemise juhtumeid, mis võivad eelkõige mõjutada tööd alustavate teadlaste karjääri, kuna nad sõltuvad endiselt suurel määral vanemate teadlaste soovitudest ja suunamisest, et oma akadeemilist karjääri edukalt edasi arendada;

Rahastamis- ja hindamisprotsessi raskused

36. julgustab komisjoni kaaluma viise, kuidas tagada, et ELi rahastamiskavad ei tekitaks noorte teadlaste taotluste puhul ebarealistlikke ootusi või põhjendamatu takistusi, eriti nõrgema haldustoetusstruktuuriga riikidest pärit teadlaste taotluste puhul;

37. toetab jõupingutusi hindamisprotsesside ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks viisil, mis aitaks vähendada noorte teadlaste stressi ja ületöötamist ning keskenduks rohkem taotluste kvaliteedile, mitte nende kvantiteedile;

38. väljendab heameelt kvaliteedimärgise üle, mis annab andekatele noortele teadlastele rohkem kui ühe võimaluse saada sama liiki projekti jaoks ELi rahalisi vahendeid; on veendunud, et kvaliteedimärgis on eriti vajalik, kuna programmi „Euroopa horisont“ raames antavate ELi toetuste edumäär on madal, sest enamiku kõrgeimad hindamispunktid saanud teadus- ja innovatsiooniprojektide rahastamiseks ei ole piisavalt vahendeid;

Järgmised sammud

39. märgib, et endine volinik Mariya Gabriel on korduvalt rõhutanud vajadust parandada Euroopas noorte teadlaste töötingimusi ja -võimalusi; väljendab heameelt selle üle, et volinik Iliana Ivanova lubas Euroopa Parlamendis toimunud kuulamisel jätkata oma eelkäija tööd selles suunas, koondada konsortsiume, et aidata noori teadlasi, ning toetada õiglast tasustamist ja võrdseid karjääri võimalusi;

40. nõuab tungivalt, et komisjon seaks prioriteediks teadlaskarjääride vaatluskeskuse loomise kogu Euroopas avatud järelevalve- ja aruandlussüsteemina iga-aastaste edusammude kohta raam- ja töötingimuste, sealhulgas töötasu, sotsiaalkindlustuse, lepingu liigi ja pensionitaseme osas; märgib, et see nõuab lisatööd koos katseprojektidega, mis tuleb välja töötada otse nende üksustega, kelle valduses praegu sellised andmed on;

41. nõuab, et nõukogu võtaks viivitamata vastu ja rakendaks komisjoni esitatud uued algatused, mille eesmärk on edendada teadlaskarjääri ja tugevdada Euroopa teadusruumi, sealhulgas nõukogu esitatud soovitus uue teadlaste harta ja teadlaste Euroopa pädevusraamistiku kohta;

42. kutsub komisjoni üles kaaluma, kuidas saaks raamprogrammi abil teadlaskarjääri rohkem mitmekesistada; nõuab, et komisjon töötaks eelkõige välja võimalused ja hindaks nende teostatavust, pidades silmas raamprogrammi projektide uut rahastamist ja lepingute sõlmimise korda, et soodustada soovitud muutusi programmi toetusesaajate töölevõtmise ja töö hoidmise tavades; on arvamisel, et nende võimaluste alusel võiks ka hinnata Euroopa tagatise rakendamist riiklike teadusorganisatsioonide suhtes, kes võtavad teadlasi tööle programmi „Euroopa horisont“ projektide rakendamiseks lepingu alusel, mis on oluliselt pikem kui projektide kestus; on veendunud, et komisjon peaks võimaluse korral uurima viise, kuidas leida programmi „Euroopa horisont“ raames uusi institutsiooniliste rahastamismehhanismide vorme;

43. rõhutab, et EL ja selle liikmesriigid peavad oma jõupingutusi rohkem kooskõlastama, et tegeleda Euroopa noorte teadlaste pikaajaliste põhiprobleemidega, kuna see aitab ELil lõppkokkuvõttes saavutada eesmärgi säilitada teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas oma rahvusvaheline juhtpositsioon ning olla kõige kriitilisemates valdkondades uute tehnoloogiate arendamisel esirinnas; nõuab tungivalt, et komisjon suunaks neid protsesse viisil, mis lihtsustaks juurdepääsu kvaliteetsetele teadlaskarjääridele kogu Euroopa teadusruumis, tagades sellega erisuunalise ja tasakaalustatud ajude ringluse; on veendunud, et nende eesmärkide saavutamiseks on äärmiselt oluline kaasata kõik sidusrühmad, sealhulgas riikide ameti- ja rahastamisasutused, eraõiguslikud sihtasutused ja kogu erasektor koostöös Euroopa Parlamendiga;

44. kutsub komisjoni üles täielikult ja ennetavalt kaasama noorte teadlaste olukorra parandamisele suunatud poliitika kujundamisse nende huve esindavad organisatsioonid;

o
o o

45. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjonile ja nõukogule ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele.